

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Lietuvos baleto atgimimas ar vaikų darželis

2012-08-01

ŽURNALAS: Muzikos Barai

TEMA: Baletas Lietuvoje

AUTORIUS: Audronė Žiūraitytė

DATA: 2012-08

Lietuvos baleto atgimimas ar vaikų darželis

Audronė Žiūraitytė

Birželio 3 d. Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro scenoje buvo įgyvendinta viena pirmųjų naujojo Lietuvos nacionalinio baleto meno vadovo Krzysztofo Pastoro iniciatyvų kasmet žiūrovams pristatyti įsteigtų choreografinių dirbtuvių rezultatus. Siekis išlaisvinti trupės šokėjų – potencialių choreografų kūrybiškumą sudarant galimybę jiems pasireikšti ypač sveikintinas, nes Lietuvos šiuolaikinio baleto likimas, įgijęs ir tragišką, išnykimu gresiančių atspalvių, yra būtent choreografų rankose. Kad ir kiek puikios muzikos būtų sukurta, scenoje be baletmeisterio ir šokėjų ji neatgyja plastinėmis formomis. Globalėjančios kultūros raidoje itin svarbus savitas baleto trupės, apskritai teatro veidas. Teatro, ne vien gastroliuojančio ir priimančio gastrolierius, bet ir kuriančio išskirtinį meną. Atrodo, kad ir valstybiniu lygiu pagaliau prisiminta, jog tokia nedidelė šalis kaip Lietuva gali išlikti tik kultūros dėka, ir jokia ekonominė gerovė, kuria pagrįstai rūpinamasi, jos neišgelbės.

Nuo patetiškos retorikos grįžkime prie kasdienių kultūros darbų, ir čia ypač svarbus savų choreografų ugdymas. Tokią funkciją atliko pirmasis „Kūrybinis impulsas“ paantrašte „Gyvenimas – amžinas šokis“, jo moto „Šokis – tai poema, o kiekvienas judesys – žodis“. Deja, ne kiekvienas tą vakarą parodytas šokis buvo toks ir skeptikams davė pagrindo mestelėti palyginimą „vaikų darželis“, pabrėžiant pristatytos kūrybos nebrandumą. Tačiau tarp žiūrovų buvo ir džiūgaujančių dėl Lietuvos baleto atgimimo. Atmetus euforišką (su vos ironišku šypsniu) šios frazės toną save priskirčiau prie pastarųjų.

Iš įsimintiniausių choreografinių kompozicijų minėtina jau pati pirmoji – „Kame stiprybė?“, ją sukūrė Vilija Putriūtė, puikiai atliko Eglė Špokaitė. Šis tandemas buvo itin vaisingas. Į papildomas, su šokėjos likimu susijusias prasmes kreipė lydintis

tekstas bei simboliškas mūsų primabalerinos – baigusios savo karjerą LNOBT ir vėl ją pradedančios – buvimas scenoje. Miniatiūros choreografija, gretinanti klasikinės ir drastiškai suapvalintas linijas, atrodė nuosaikiai moderni. Jos išraiškumą, be atlikimo, stiprino apšvietimu sumaniai formuota juoda scenos erdvė, įgyjanti įvairius gylio parametrus. Ji taip pat prasmingai ir ryškiai (didžiulis mėnulis) prabilo Igorio Zaripovo sukurtoje miniatiūroje „Elegija“ pagal gyvai skambančią S. Rachmaninovo muziką (pianistas Simas Minkevičius) su pakylėtu Charlie Chaplino epigrafu „...tegu tavo kūnas priklausys tam, kuris mylės tavo apnuogintą sielą...“ Klasikinės kompozicijos įtaiga atgijo scenoje pasirodžius pačiam I. Zaripovui. Pradžioje vienišos balerinos Harukos Ohno trapus, itin „dvasingos“ sandaros kūnas buvo nebylus, nustelbtas kosminių scenos vaizdų. Partnerių „gyvenimo stiliui“ scenoje lyg ir trūko vientisumo.

Pirmąją vakaro dalį užbaigusi Anos Kareninos vaidmens (A. Cholinos pastatymas) kūrėjos Beatos Molytės kompozicija „Emocija“ pasirodė nevienalytė, bet nustebino temperamentu, padvelkė flamenko karščiu. Drauge su choreografe plojančios ir trepsinčios Goda Bernotaitė, Rūta Juodzevičiūtė ir Margarita Makejeva perteikė kuriamą emociją, kurią vis dėlto suvokiau kaip vėusiai lietuviškai parafrazuotą ir estetizuotą (ar gali būti kitokia?).

Iš antros „Kūrybinio impulso“ dalies atmintin ištrigo gražus klasikinis Živilės Baikštytės sukurtas duetas pagal P. Mascagni muziką, kurio kiekvieną judesį kaip poemos žodį puikiai perteikė Inga Cibulskytė ir Voicechas Žuromskas. Tai buvo pirmąją programos numerį (šokant E. Špokaitei) primenatis choreografijos ir jos įprasminimo sąveikos pavyzdys. Tik, priešingai nei parašyta programėlėje – „Kas gi nesijaustų laimingas pats sau laisvėje...“, atrodė, kad scenoje šokantiems geriausia būti dviese. Numerio pabaigoje balerinos ėjimas iš scenos visa pėda, atsukus partneriui nugarą, buvo šokiruojančiai proziškas, tarsi akibrokštas. Apskritai programėlėje pateikti kompozicijų turinį anonsuojantys epigrafai, videoprojekcijų vaizdai kartais atrodė savitiksliai, pranokstantys vėliau rodomų kompozicijų turinį, jo neatitinkantys.

Trikdantis neutralia atmosfera, bet savaip švarus, „lietuviškai“ filosofiškas buvo Martyno Rimeikio vyrų duetui sukurtas numeris „Belaukiant Godo“ pagal Giedriaus Puskunigio muziką. Žymaus baleto solisto choreografinį sumanymą, atrodo, adekvačiai įprasmino Marius Malinauskas ir Andrius Žužžalkinas, jie sulaukė puikios publikos įvertinimo.

Baleto vakare vyravo šiek tiek modernizuoti klasikos judesiai. Kūno ekspresijai, filosofinei minčiai tinkamesnė šiuolaikinė leksika pradedančiųjų kol kas menkai pasitelkiama. Šiuo požiūriu drąsesnis buvo Žilvinas Beniuševičius, sukūręs kompoziciją apie laukiamąją laimės namuose „Tamsa šviesoje“. Šio baleto artisto kūrybiškumo ir individualumo potencialas akivaizdus ir programėlės nuotraukose bei visoje reklaminėje medžiagoje, kurios vaizdo dizaineris bei fotografas buvo jis pats. Modernesniais judesiais mąstyti bandė ir Juhi Jonekura (mūsų trupės narys nuo 2011 m.), programos tekste ir choreografinė kalba aiškinęsis draugo sąvoką. Manau, kol kas jam to padaryti nepavyko. Energingas Laimio Rosleko ir Voicecho Žuromsko vaikščiojimas po sceną prailgo laukiant choreografinių „įvykių“ ir jose slypinčių prasmų atsiradimo. Jos kažkur praėjo pro šalį. Šmėstelėjęs šio numerio humoristinis atspalvis priminė puikias A. Cholinos humoristines miniatiūras. „Kūrybinio impulso“ atmosferai gal praverstų

didesnis nuotaikų kontrastas (ne viskas taip beviltiška!).

Ir vis dėlto kūrybos impulsas – tai dar ne kūryba ir ypač ne baigtas kūrinys. Daugoka entuziastingo, nuoširdaus blaškymosi, „neįformintų“ emocijų buvo gana pretenzingoje (Albert'o Camus tekstas), trafaretiškai pateiktoje Rūtos Kudžmaitės „Liūdnoje šventėje“ (šoko Gediminas Bubelis, Greta Gylytė, Vaida Šniurevičiūtė), patetišku mostų kupinoje Olgos Konošenko ir Andriaus Žužžalkino kompozicijoje „Jausmai“ (šoko Olga Konošenko, Martynas Rimeikis, Kipras Chlebinkas). Masiškiausia (vienuolika šokėjų) ir sunkiausiai suvaldoma Editos Stundytės kompozicija „Degimas“ buvo konstruktyvesnė, įtaigesnė, kažkodėl primenanti „Šventojo pavasario“ įvaizdžius. Įspūdingai solo atliko Anastasija Čumakova. Beje, projekto pavadinimu ir dar viena paantrašte – „baleto artistų vaizduotės polėkis“ – pradedantys choreografijos kūrėjai tarsis apsidraudė.

Iš vyraujančios „Kūrybinio impulso“ stilistikos iškrito maksimaliai naratyvus ir popkultūra dvelkiantis svečių iš Drezdeno Pavelo Moskvito (choreografas) ir Natalijos Sologub atliktas numeris „Mūza“, pagrįstas kūrėjo meilės savo kūriniui (Pigmaliono ir Galatėjos) temos parafraze pagal grupės „Brainstrom“ muziką. Iškrito, nes kamerinio ansamblio (Raimundas Butvila, smuikas, Arūnas Statkus, altas, Justas Kulikauskas, violončelė, Giedrius Gelgotas, fleita, ir Simas Minkevičius, fortepijonas) pagriežta vakaro uvertiūra lyg perspėjo, drauge su reklamine vaizdine medžiaga paruošė žiūrovą neįprastam reiškiniui mūsų baleto scenoje, vertė susikaupti intelektualiesniam bendravimui. Profesinį projekto lygį kilstelėjo skoningas jo apipavidalinimas: kostiumus sukūrė scenografė Jolanta Imbrasienė ir baleto artistė Jelena Lebedeva, šukuosenas – baleto artistė Urtė Bareišytė; vaizdo projekcijų autorius – Linartas Urniežis, šviesų dailininkas – Levas Kleinas, garso takelio autorius – Denisas Teluchinas, programėlės rengėja – baleto artistė Anna Baranova, joje panaudotos Martyno Aleksos nuotraukos, dizainerė – Elena Černiauskaitė.

Prabangių Vilniaus festivalio renginių apsuptyje baleto artistų choreografinės vaizduotės polėkis nebuvo itin turtingas, bet labai brangus, nes teikia viltį turėti savų įdomių choreografų. Absorbuojant Lietuvos socialinę ir kultūrinę terpę (pasaulyje žinomi Lietuvos dramos teatro režisierių, dailininkų, kompozitorių pasiekimai), o ne vien importuojant svetimą kad ir aukštos kokybės produkciją, įmanoma sukurti savitą, aktualų meną.